

1. Materia Prima [Програма фестивалю]. – 31 s.
2. Historia – Teatr Groteska [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.groteska.pl/historia>. – назва з екрану.
3. Jagiello Monika. Przeciw «brazylijskim tasiemcom»/ Monika Jagiello // Polska Gazeta Krakowska. – 2012. – 19.10 (Nr 245) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://materiaprima.pl/uploadNew/files/GK%2019_10_12%20Przeciw%20brazylijskim%20tasiemcom.pdf. – назва з екрану.
4. Prima materia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Prima_materia. – назва з екрану.
5. Z wielkim sukcesem rozpoczął się Festiwal Dedykacje. Materia Prima. Międzynarodowy Festiwal Teatru Formy! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wkrakowie.pl/czytaj/article1561>. – назва з екрану.
6. O teatrze [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.groteska.pl/materia-prima-i-miedzynarodowy-festiwal-teatru-formy---13-20112010>. – назва з екрану.
7. Katalog [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archiwum2010.materiaprima.pl/uploadNew/files/Katalog.pdf>. – назва з екрану.
8. Aktualności [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archiwum2010.materiaprima.pl/news/udana_akcja_plac_ile_chcesz_na_spektakl.html. – назва з екрану.
9. Aktualności [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archiwum2010.materiaprima.pl/>. – назва з екрану.
10. Kultura w Krakowie. Krakowski portal kulturalny [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kulturawkrakowie.pl/2012/11/festiwal-w-ktorym-forma-jest-najwazniejsza/>. – назва з екрану.
11. Teatralia. Internetowy magazyn teatralny. Dodatek festiwalowy // 2012. – Nr. 36. – S. 22. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : http://www.teatralia.com.pl/wp-content/uploads/2012/11/materia_prima.pdf. – назва з екрану.
12. Para Monika. Podróż w ryemijaniu / Monika Para // Tygodnik Półhalanski. – 2012. – 29.11 (Nr. 48). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://materiaprima.pl/uploadNew/files/Tygodnik%20Podhala%C5%84ski%2029-11-12%20Polina%20Borisowa.pdf>. – назва з екрану.

В статті представлено аналіз фестивалей «Materia Prima» в Кракові, які стали важливою складовою образу сучасної регіональної культури Польщі.

Ключевые слова: Краков, фестиваль «Materia Prima», театр кукол.

The analysis of festivals «Materia Prima» which are conducted in Krakiv and became the important constituent of appearance of modern culture of puppet theatre is given in the article.

Key words: Krakiv, festival «Materia Prima», puppet theatre.

УДК 7.079

Наталія Марусик

ХОРЕОГРАФІЧНИЙ КОМПОНЕНТ В КОНТЕКСТІ ГУЦУЛЬСЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ

У розвідці здійснена реконструкція хореографічного компонента протягом всієї історії функціонування Гуцульських фестивалів, аналіз наявності, різновидів, функцій, географічного представництва та соціокультурного впливу хореографічних форм у концертних заходах та змагальному процесі і подібних заходів у регіоні. Підсумовано значення фестивалів, орієнтованих на вивчення, збереження, фестивалю популяризацію, поширення, захист, розвиток культурних надбань певного етносу як перспективний і важливий напрямок культурного життя регіону, вагому складову національного мистецького процесу, а також істотний чинник еволюціонування вітчизняної етнохореографії.

Ключові слова: регіональна традиція, етнохореографія, конкурсно-фестивальний рух.

Конкурсно-фестивальний рух в сучасній Україні набуває стрімкого розвитку. Він творить розгалужену мережу мистецьких подій різного рівня, періодичності, спрямованості, структури, завдяки чому виконує важливі соціокультурні функції. Унікальну за значимістю нішу в цьому процесі займають фольклорні, етнографічні, етнічні фестивалі, свята, фестини фестивалі регіональної культури. Створюючи обширну і різнопланову мобільну систему мистецько-культурних подій, вони перетворились у потужних фактор суспільного життя від найвужчого регіонального до міжнародного масштабу.

© Марусик Н., 2014.

Величезним багатством подібних акцій вирізняються Прикарпатські регіони як території з численно представленими етнічними субкультурами (насамперед Бойківщини, Лемківщини, Опілля, Покуття), що зберегли свою самобутність, яскраво характерні відмінності культури та побуту всупереч політичним реаліям тривалих періодів іноземного панування та в умовах наступу глобалізаційних процесів техногенної доби.

У цьому переліку особливе місце належить фестивалям, пов'язаним з гуцульським етносом, який відрізняє неповторна матеріальна і духовна культура, діалектна специфіка мови, оригінальність будівельно-архітектурних ознак, одягу, ужиткового мистецтва, поетичного, музичного та хореографічного фольклору. Етнічна група гуцулів в наш час розташовується у низці гірських районів трьох областей України (Верховинський, південна частина Косівського й Надвірнянського районів Івано-Франківської області, Путильський та південна частина Вижницького району Чернівецької області й у більшій частині Рахівського району Закарпатської області), а також південно-східній частині Сигота і Вишва в Румунії (т. зв. мармароські гуцули). Все це зумовлює їх територіальне і жанрове багатоманіття, широту географічного представництва учасників й багатство складових, залучених у мистецькі свята: пісня, коломийка, інструментальне виконавство, література, гумор і сатира, кулінарія, народні ремесла (насамперед різьба по дереву, ткацтво, художня вишивка, кераміка, ковальство та писанкарство), релігійні та язичницькі обряди з якими синтезуються спорт, історична реконструкція, туризм, музейна справа тощо.

Звертає на себе увагу, що практично в усіх заходах подібного типу присутня хореографічна складова, як показова частина етнічної культури та невід'ємний компонент свята. Метою розвідки є реконструкція хореографічного компонента протягом всієї історії функціонування фестивалю, аналіз наявності, різновидів, функцій, географічного представництва та соціокультурного впливу хореографічних форм у концертних заходах та змагальному процесі Гуцульських фестивалів і подібних заходів у регіоні.

Успішними періодичними проектами, у програмі яких є виступи танцювальних колективів, стали Ярмарки-фестивалі бринзи та Міжнародний Фестиваль Rock&World музики «Європа-Центр» (м. Рахів), Міжнародний фестиваль дитячого естрадного мистецтва «Зорепад» (м. Коломия), Міжнародний фольклорно-етнографічний фестиваль «Коломийка» (с. Колоївка Коломийського району), Міжнародний етнографічно-фольклорний фестиваль «Родослав» (м. Івано-Франківськ), Фольклорний музейно-туристичний фестиваль «Галицька брама» (с. Крилос Галицького району), «Лудине-фест» (м. Косів), фольклорно-етнографічний купальський фестиваль «Цвіт папороті» (с. Топорівці Городенківського району), Всеукраїнський фольклорний фестиваль «Писанка»⁵ (Коломия), обласний відкритий фестиваль аматорського мистецтва «Покутські джерела» (Глумач, Коломия, Тисмениця), Фестиваль фольклору та ремесел «Етноплей» (м. Надвірна), фестиваль горянської та туристичної культури «Черемош-фест» (м. Криворівня), обласний відкритий фестиваль «Полонинське літо» (присілок Запідок, с. Верхній Ясенів, Верховинський р-н)⁶, успішно започатковано Регіональний фестиваль-конкурс Гуцульського танцю ім. Я. Чуперчука – В. Шинкарука (с. Криворівня Верховинського району)⁷. Низка з перелічених заходів мають конкурсну складову, переважно серед аматорських та фольклорних колективів.

⁵ Його програма включає фольклорно-етнографічні твори Великоднього християнського і календарно-обрядового змісту, зокрема: великодні ігри, гаївки, веснянки, театралізовані сценки та хореографічні композиції, тематичну пісенну творчість.

⁶ Даний фестиваль включає виставковий ярмарок виробів народно-прикладного мистецтва; відтворення гуцульської автентики, культури та традицій.

⁷ В ньому змагались 12 колективів з Коломийщини, Косівщини, Яремчанщини і Верховинщини. «Гран-Прі» фестивалю-конкурсу присвоєно Народному аматорському родинному ансамблю Іллюків та Ванджураків с. Віпче Верховинського району (худ. кер. заслужений працівник культури України-М.Ванджурак). В номінації «До 16 років» посіли: I місце – Зразковий танцювальний колектив «Гуцулята» БК с. Ільці Верховинського району, худ. кер. М. Харук; II місце – Народний аматорський танцювальний колектив «Барви Карпат» с. Нижній Вербіж Коломийського району, худ. кер. В. Дмитерко; III місце – танцювальний колектив «Чарівний каблучок» БК с. Красноїлля Верховинського р-ну, худ. кер. М. Морощук. В номінації «Від 16 до 65 років» посіли: I місце – танцювальний колектив с. Замагора Верховинського району, худ. кер. В. Маротчак; II місце – танцювальний колектив родини Іллюків, с. Віпче Верховинського району, худ. кер. І. Іллюк; III місце – танцювальний колектив с. Верхній Вербіж Коломийського району. Дипломантами фестивалю стали: зразковий танцювальний колектив «Арніка» с. Верховина, кер. Г. Паньків; народний танцювальний колектив «Черемош»

Наявність статусу міжнародного у численних фестивалів є закономірною з зовнішніх та внутрішніх причин. Економічні реалії попередніх століть зумовили наявність потужної діаспори з числа нащадків колишніх заробітчан та емігрантів, яка активно долучається до урочистостей та мистецько-культурних, наукових, бізнеспроектів на батьківщині, часті зміни політично-державницьких форм вплинули на етнічне багатство населення та наявність порубіжних синтезів культурних надбань. Звідси – актуальність даної тематики у популярній періодиці [3; 7; 8; 10], інтерес до регіону та етносу науковців-дослідників у галузі фольклору, етнографії, музикознавства, (Г. Хоткевича, В. Шухевича, Ф. і М. Колесс та ін.) антропології, істориків і теоретиків хореографічного мистецтва (О. Голдріча [5], Д. Демків [6], Р. Гарасимчука [4], Ю. Стаська [9]) та ін. Дослідниця гуцульської хореографії О. Бігус зазначає: «Особливий вплив на формування стилістики народно-сценічного танцю регіону, як і в інших місцевостях, мають культури національних меншин, що проживають на даній території. Таким чином у танцювальній лексиці Прикарпаття спостерігаємо вплив польської, чеської, словацької, угорської (багато словаків і угорців проживають на території Закарпаття, що межує з Івано-Франківщиною), румунської (румуні Буковини) та інших культур» [1, с. 289].

Вужче – регіональне значення мають такі акції як Районний фестиваль дитячого хореографічного мистецтва «Покутські візерунки» (м. Городенка) чи Святкування Міжнародного дня танцю (м. Коломия), Обласний фестиваль народного танцю «Арканове коло» (м. Івано-Франківськ). Однак значимість їх у активізації та розвитку хореографічної справи не варто недооцінювати. Так, наприклад у останньому з названих заходів, який був проведений 9 червня 2013 р. в Івано-Франківську на площі Ринок взяли участь близько 30 колективів, серед яких: народний аматорський ансамбль танцю «Мереживо» Калуського коледжу культури і мистецтв, зразковий аматорський ансамбль танцю «Горяночка» Надвірнянського РБК, народний аматорський родинний ансамбль Ілюків та Ванджураків с. Віпче Верховинського району, зразковий аматорський ансамбль танцю «Перлина» Палацу культури «Прометей» Бурштинської ТЕС та ін.

Найстаршим і наймасштабнішим серед періодичних заходів є Міжнародний Гуцульський фестиваль започаткований у 1991 році товариством «Гуцульщина» задля збереження традицій, автентичності пісні, музики, танцю, обрядів, театральних дійств, декоративно-прикладного мистецтва Буковинської, Галицької і Закарпатської Гуцульщини, вирішення проблемних питань розвитку Буковинського гуцульського регіону на державному рівні, привернення уваги до проблем і перспектив гуцульського регіону ділових кіл України, громадськості, гуцульської діаспори.

I Гуцульський фестиваль проводився 27 вересня 1991 року на полонині Запідок біля с. Верхній Ясенів Верховинського району Івано-Франківської області під назвою «Струни Черемоша», у 2013 році його проведено в двадцять перший раз). Захід щороку змінює місце проведення, тим самим охоплюючи мистецькою активністю різні осередки регіону (так, наприклад один з провідних центрів Гуцульщини м. Рахів приймав III (серпень 1993 року), VII (вересень 1997 року) та XV (вересень 2005 року) Гуцульські фестивалі. З напрацюванням досвіду та урахуванням територіальної й представницької специфіки він збагачувався новими компонентами дійства, у рамках фестивалів проводяться науково-практичні конференції, симпозіуми, виступи церковних хорів з програмами духовної музики (від III фестивалю), спортивні (від IV фестивалю) та різні молодіжні змагання (забава «Гуцульські моцаки» на VIII-му фестивалі), збільшується склад конкурсних номінацій (зокрема відокремлюються аматорські та фольклорні колективи),

Вже у першому фестивалі було представлено учасників не лише з числа українських виконавців, але й гуцулів з Румунії, а також делегації і гості з Польщі, Німеччини, Великобританії, США та інших країн. Колективами, які представляли хореографічне мистецтво були: ансамбль пісні і танцю «Смеречина» з Вижниччини, фольклорний колектив міжколгоспної фабрики з переробки вовни із Путильщини, народно-етнографічний колектив села Фитьків і фольклорні колективи сіл Микуличина, Поляниці з Яремчанщини, селища Кутів і села Кобаки Косівського району, ансамбль пісні і танцю «Гомін Карпат» із Коломийщини, народний ансамбль пісні і танцю «Галичина» зі Львова, родинний танцювальний ансамбль Ілюків-Ванджураків із Віпча, фольклорні гурти сіл Буковець, Кривополе, Яблуниця Верховинського району та багато інших.

II Міжнародний Гуцульський фестиваль (27–29 серпня 1992 року) проходив у головному місті Буковинської Гуцульщини – Вижниці, а III фестиваль (відбувся в м. Рахові 28–29 серпня 1993 р.), ставши продовженням свята народної творчості Закарпатської Гуцульщини під назвою «Гуцульщина,

с. Верховина, кер. Н. Максимюк; танцювальний ансамбль «Горищівіт» с.Брусторів Косівського району, кер. М. Петрів.

світку ти наш». Тож природно, що основний акцент було зроблено на колективах з Рахівщини, які здобули позарегіональне визнання: самодіяльні народні ансамблі пісні і танцю «Лісоруб», «Ялинка», «Гуцульщина», «Тиса», «Карпати». Окрім українських, тут були присутні делегації з Дніпропетровська і Кривого Рога.

З аналізу перебігу IV міжнародного Гуцульського фестивалю (проходив 7–9 жовтня 1994 року у Верховині) зауважуємо конкурсну систему оцінювання концертних виступів вокальних, танцювальних та інструментальних колективів. Особливу відзнаку здобули танцювальні ансамблі з села Віпче, Вашківецька «Черемшина» та Великобичківська «Ялинка».

З Буковиною було пов'язане проведення V Міжнародного Гуцульського фестивалю (26–28 травня 1995 року с. Путила), у якому з'явилась нова – театральна номінація. Серед танцювальних колективів найвищу нагороду (Гран-прі) здобув Народний ансамбль пісні і танцю «Черемош» товариства «Гуцульщина» (м. Львів). Згодом (у 2006 і 2007 рр.) цей колектив став учасником Гуцульського фестивалю бринзи у м. Рахові Закарпатської області.

Наступний фестиваль (13–15 вересня 1996, м. Яремче) був знаменним проведенням Другого Гуцульського Конгресу та пов'язаною з ним участю в його роботі зарубіжних гуцульських делегацій: товариства «Гуцули» з Сигітської округи Румунії, Конференції Гуцульських товариств Америки і Канади та Російської Федерації. Його конкурсний комплекс доповнила номінація фото-кіно-відео. Хореографічне мистецтво поряд з виступами самодільних колективів, було представлено вітальною театралізованою програмою Гуцульського ансамблю пісні і танцю (м. Івано-Франківськ).

Гран-прі конкурсної програми VIII фестивалю (29–30 серпня 1998 року м. Косів) також здобув танцювальний колектив – аматорський народний ансамбль «Смеречина» Вишницького Будинку народної творчості та дозвілля Чернівецької області.

У програмі XI гуцульського фестивалю (7–9 вересня 2001 року, Верховина) взяло участь 80 колективів художньої самодіяльності (близько 1200 учасників). Окрім виступів солістів-виконавців на народних струнних інструментах, трійстих музик, вокальних, фольклорних і танцювальних колективів, переможцями у конкурсній програмі (диплом I ступеня) у номінації «Танцювальний жанр» стали народний аматорський родинний танцювальний ансамбль с. Віпче Верховинського району та дитячий зразковий ансамбль танцю «Горяночка»⁸

Ще більшого розмаху набула масовість учасників XII Міжнародного гуцульського фестивалю (6–8 вересня 2002 року, Косів): 109 колективів художньої самодіяльності, понад 80 солістів різних жанрів та майже 200 майстрів народного декоративно-прикладного мистецтва. На ньому відбувся ґрунтовний перегляд критеріїв конкурсних змагань. Хореографічне мистецтво фігурувало у конкурсній програмі фестивалю та гала-концерті лауреатів. Журі оцінювало виступи учасників фестивалю в кожній номінації таємним голосуванням за 15-бальною системою, враховуючи такі критерії:

- артистичність;
- рівень виконавської майстерності;
- відповідність репертуару традиціям і звичаям того регіону, який представляли учасники;
- автентичність виступу: використання діалектів місцевих говірок, музичний супровід, збереження місцевих особливостей у манері виконання;
- костюми, етнографічну атрибутику та реквізит.

XIII Міжнародний гуцульський фестиваль зібрав понад 2 тисячі учасників, об'єднаних майже у 100 аматорських колективів, а конкурсні змагання включали номінації декламації, вокалу, хореографії, фольклорного, прикладного, музичного та театального мистецтва. XIV Міжнародний гуцульський фестиваль (6–8 серпня 2004 року, с. Путила) об'єднав у дійстві делегації з Рахівського, Верховинського, Надвірнянського, Косівського районів Івано-Франківщини, Львівщини, Польщі та Румунії (всього майже дві тисячі учасників) в т.ч. й конкурсантів у восьми жанрах: пісенному, фольклорному, музичному, театальному, хореографічному, естрадному, виставок творів образотворчого, фото- та декоративно-прикладного мистецтва. Їх виступи диференціюються на три зони: фольклорні колективи виступали на головній фестивалійній сцені, танцювальні – на центральній площі селища, естрадні – у районному будинку культури. Окрім цього, як це характерно й для

⁸ Лауреат I ступеня IX, XI, XII та XIV Міжнародних гуцульських фестивалів, а також лауреат I ступеня III Міжнародного фестивалю дитячого естрадного мистецтва «Зорепад 2004» (м. Коломия); Лауреат II ступеня Першого фестивалю народного танцю ЛНАУ «Яблуневий цвіт»; учасник міжнародних програм «Діти без кордонів» 2004-2009 рр. м.Пруднік (Польща) та Міжнародного фестивалю національних меншин в м. Будапешт, Секешфегервар та м. Варполота (Угорщина) в 2010 році.

європейських фестивально-конкурсних акцій, у 14 селах Путильщини за їх участю відбулися вечірні святкові концерти.

Ще масштабнішими за переліком позицій стали конкурсні змагання XV Гуцульського фестивалю (2005 р., м. Рахів) які оцінювало журі у складі мистецтвознавців, провідних майстрів та діячів культури України: фольклорні, танцювальні колективи, ансамблі пісні і танцю, оркестри народних інструментів, тріости музики, естрадні виконавці, драматичні колективи, художнє читання, виставка творів декоративно-прикладного мистецтва, конкурс кіновідеофільмів і фоторобіт. Лауреатом 1-ї премії серед танцювальних колективів став Народний ансамбль танцю «Підгір'я» Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького⁹.

Поворот до цінностей суто автентичних традицій збагатив захід номінацією фольклорних колективів, серед яких на XVI фестивалі були представлені ансамблі з Румунії, Вижницького, Путильського, Рахівського, Косівського, Надвірнянського, Верховинського і Коломийського районів і з міста Яремча. Проведення цього фестивалю співпало з Міжнародним фестивалем «Коломийка» у Печеніжині Надвірнянського району, де гуцульські музичні та хореографічні колективи й окремі виконавці з України за зарубіжжя представили інсценізацію автентичних народних обрядів, доповнену танцями, співанками, давніми коломийками тощо.

XVII Міжнародний гуцульський фестиваль передбачав перегляд конкурсної програми вже на п'яти сценах з попередньо обумовленими репертуарними вимогами за такими номінаціями: пісенний жанр – вокальні ансамблі, малі вокальні форми, фольклорні колективи, виконавці гуцульської співанки, коломиїкарі; музичний жанр – оркестри народних інструментів, тріости музики, солісти-інструменталісти; театральне мистецтво – театр, художнє поетичне слово, гумор, сатира, автентичні розповіді; хореографічний жанр – народний гуцульський танець. До складу журі увійшли професіонали відповідних галузей з Івано-Франківська і районів Гуцульщини. Делегації аматорських колективів з районів Гуцульщини, а також гості з Харківської області і Польщі виступили в усіх селах, підпорядкованих Яремчанській міській раді.

XVIII фестиваль (2009 р., Вижниця) залучив до співпраці 1600 учасників з різних регіонів України (Верховинського району, Надвірної, Банилова, Вижниці, Путили, Чернівців та ін.), гуцульські делегації із Мурманська та Румунії, які представляли фольклорно-етнографічні, хорові колективи, вокальні ансамблі та окремі виконавці, оркестри народних інструментів та, зокрема, гуцульських народних музичних інструментів, самодіяльні театри, танцювальні колективи, майстри образотворчого мистецтва, в репертуарі яких є твори на гуцульську тематику. Концертна частина програми була розширена за рахунок залучення молодіжного фольк-шоу, гуцульських набутків і гала-концерту зірок української та зарубіжної фольклорно-естрадної музики, пісні й танцю.

Серед відзначених журі колективів був дитячий танцювальний ансамбль «Черемшина» з Вашківців, який мав досвід успішних виступів не лише у ході вітчизняних (у Києві), але й зарубіжних гастролей (Польщі, Румунії, Франції). Цінність програм колективу складають автентичні вашківські танці, що свідчить про тяглість і збереження традиції унікального за хореографічною самобутністю регіону. «Багато танців, які танцювали наші мами, тати. Тепер вже ми. Дуже подобається нам», – стверджує учасниця ансамблю [7].

Винятковим за масштабом представництва став XIX Міжнародний Гуцульський фестиваль (27-28 серпня 2010 року м. Яремче), який приймав гостей з Київщини, Луганщини, Львівщини, Закарпаття, Буковини, Тернопілля, більшості населених пунктів Івано-Франківщини та представників діаспори з делегатів з 10 країн світу, зокрема Польщі, Словаччини, Румунії, Молдови, Росії, Білорусі, Естонії, Хорватії, Словаччини, Канади та США – усього близько 100 колективів. Структуру мистецьких конкурсних змагань (в програмі були наявні також спортивні) цього фестивалю склали номінації: фольклорно-етнографічний жанр, хореографічне мистецтво, музичний жанр, театральне мистецтво, пісенний жанр, естрадний жанр, відеомистецтво, фотомистецтво, гуцульське декоративно-ужиткове та образотворче мистецтво.

Головні нагороди конкурсу здобули танцювальні колективи: Гран-прі – народний аматорський танцювальний колектив «Горянка» Надвірнянського Будинку культури, I місце у номінації «хореографічне мистецтво» – народний аматорський танцювальний родинний колектив Ілюків і Ванджураків с. Віпче Верховинського району.

⁹ У 2009 році цей колектив став дипломантом Міжнародних фестивалів «Великдень у Космачі».

XX Міжнародний гуцульський фестиваль (21–23 вересня 2012 року, с. Верховина та Криворівня) згуртував навколо своєї концепції колективи Верховинського, Косівського, Вижницького, Рахівського, Коломийського, Надвірнянського, Путильського районів, міст Коломия, Яремче, Суми, смт. Ворохта, Київської та Львівської областей та ін., а також делегації з Молодови, Сербії, Польщі, Естонії, Румунії, Канади, Литви, Франції та ін.¹⁰ В ньому окрім конкурсної¹¹ та концертної програм за участю родинного ансамблю танцю Іллюків та Ванджураків (с. Віпче), фольклорно-етнографічного колективу з с. Буковець, гуцульської капели «Довбушова тайстра» фігурують інтерактивні форми популяризації гуцульського танцювального фольклору: майстер-класи з гуцульських танців коломийка, гуцулка, голубка [8].

У положенні про проведення заходу останнього XXI фестивалю (6–8 вересня 2013 року в селищі Путила Чернівецької області) конкретизовано нові вимоги до участі в номінації «Хореографічне мистецтво»: 1. Народні гуцульські танці – 2 танці; 2. Танцювальні пари та окремі виконавці обрядових гуцульських танців, автентичних рухів та прадавніх дійств – 2 танці. Тут почесні відзнаки здобули колективи Верховинщини: народний танцювальний колектив Ванджураків-Ілюків з села Віпче, народний аматорський колектив «Черемош» та ансамбль троїстих музик «Гуцули» з міста Верховина, а також танцювальний колектив «Гуцулята» з села Ільці.

З вищевикладеного очевидно, що існування фестивалів, орієнтованих на вивчення, збереження, популяризацію, поширення, захист, розвиток культурних надбань певного етносу є перспективним і важливим напрямком культурного життя регіону, вагомою складовою національного мистецького процесу, а також істотним чинником еволюціонування вітчизняної етнохореографії. Танцювальні традиції регіону присутні в конкурсних, концертних, представницьких, просвітницьких, популяризаторських акціях від найвужчого регіонального до міжнародного рівня. Цю важливу сторону етно-фестивального руху влучно окреслив український поет і громадський діяч Дмитро Павличко у інтерв'ю кореспондентові Українського радіо під враженням від участі в XII Міжнародному Гуцульському фестивалі (27–29 вересня 2002 року у Косові): «Добре, що гуцули показують себе на світ, таким способом еднається Захід і Схід України, тутіше зав'язуються сусідські вузли з Польщею, Румунією, Молдовою, – зміцнюється велика Українська держава» [3]. Вони об'єднують навколо справи збереження етнічної хореографічної традиції потужні сили (виконавців, педагогів, фольклористів, видавців, науковців-дослідників різних напрямків, менеджерів, діячів туристичного бізнесу тощо), які формують потужне підґрунтя для її подальшого плекання.

Фестивалі активно інтенсифікуються, зростаючи за масштабом, територіальним охопленням, міжнародною значимістю, масовістю та якісним рівнем представництва. Досвід їх проведення служить підставою для вдосконалення внутрішньої організації дійства (переліку та наповнення номінацій, складу й критеріїв вимог журі, налагодження зв'язків та обмін досвідом з фахівцями в галузі гуцульської хореографії з різних ділянок Прикарпаття, інших територій України, діаспоральних колективів та спеціалістів. Перебіг фестивалю демонструє тяжіння від аматорського й самодіяльного напрямків функціонування хореографічного мистецтва до науково достовірного відтворення автентичної традиції й обрядовості, від аматорсько-концертних до професійних та інтерактивних форм, від стилізованих композицій до відтворення цілісних фольклорних дійств.

1. Бігус О. О. Стильові особливості народної хореографічної культури Прикарпаття / О. О. Бігус // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. / НАКККІМ. – К. : Міленіум, 2011. – Вип. 19. – С. 288–298.
2. Бігус О. О. Сучасна фестивальна народна творчість у Прикарпатті. / О. О. Бігус. // Актуальні питання культурології. Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 10. Том 2. – 2010. – С. 173–178.
3. Гавука П. Свято гуцулів усього світу [Електронний ресурс] / Петро Гавука. // Гуцули і Гуцульщина. – 2012 – 22.04. – Електронний документ. – Режим доступу : <http://gig.if.ua/464/>.

¹⁰ Спортивні номінації представляли також учасники з Китаю і Японії.

¹¹ Фольклорно-танцювальні колективи виступали на стадіоні «Черемош»: дитячий танцювальний колектив «Цвіт роду нашого» (с. Прокурава Косівського району), фольклорно-етнографічний колектив «Згарда» (БК с. Ростоки Путильського району), народний фольклорний танцювальний колектив с. Велика Кам'янка (Коломийський район), танцювальний колектив «Горянка» й дитячий зразковий ансамбль танцю «Горяночка» (м. Надвірна, під орудою Олени Здольник), народний фольклорно-етнографічний колектив «Біла Криниця» (с. Чорні Ослави), фольклорний колектив (с. Лоева, Надвірнянський район), народний фольклорно-етнографічний колектив «Арніка» (с. Яблуниця), фольклорні гурти із с. Нижній Березів Косівського району, с. Ростоки Рахівського району, С. Вижниця, БК (с. Космач), с. Великий Ключів.

4. Гарасимчук Р. Народні танці українців Карпат / Р. Гарасимчук. – Л.: НАН України, Ін-т народознав., 2008. – Кн. 1: Гуцульські танці. – 607 с.; Кн. 2: Бойківські і лемківські танці. – 320 с.
5. Голдрич О. Хореографія: Посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю / Голдрич О. – Львів: Край, 2003. – 160 с.
6. Демків Д. Ярослав Чуперчук: феномен гуцульської хореографії / Дана Демків. – Коломия: Вік, 2001. – 167 с.
7. Добош Г. Гуцульський фестиваль два дні гуляв у Вижниці [Електронний ресурс] / Галина Добош // Радіо «Свобода». – 2009. – 31.08. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1811190.html>.
8. Поп'юк Я., Зузяк Л., Зеленчук І. ХХ фестивальна осінь закружляла у магічному вирі гуцульського етномистецтва [Електронний ресурс] / Ярослава Поп'юк, Людмила Зузяк, Іван Зеленчук // Гуцули і Гуцульщина. – 2013. – 15.06. – Режим доступу: <http://gig.if.ua/874/>.
9. Стасько Б. Хореографічне мистецтво Івано-Франківщини / Богдан Стасько. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 312 с. + 8 с.
10. [б.а.] Фестивалі об'єднали гуцулів // Гуцули і Гуцульщина. – 2012. – 09.10. – Електронний документ. – [Режим доступу]: <http://gig.if.ua/684/>.

В исследовании осуществлена реконструкция хореографического компонента в течение всей истории функционирования Гуцульских фестивалей, анализ наличия, разновидностей, функций, географического и социокультурного влияния хореографических форм в концертных мероприятиях и состязательном процессе и подобных мероприятий в регионе. Подитожено значение фестивалей, ориентированных на изучение, сохранение, популяризацию, распространение, защиту, развитие культурных ценностей определенного этноса как перспективное и важное направление культурной жизни региона, значимую составляющую национального художественного процесса, а также существенный фактор эволюционирования отечественной этнохореографии.

Ключевые слова: региональная традиция, этнохореография, конкурсно-фестивальное движение.

The study was reconstructed choreographic component throughout the history of the operation festivals of gucul, availability analysis varieties, features, geographical and socio-cultural impact of choreographic forms in concert events and adversarial proceedings and similar events in the region. Summed up value of festivals focused on the study, preservation, promotion, distribution, protection, development of the cultural values of a particular ethnic group as a promising and important area of cultural life in the region, a significant component of the national artistic process, as well as a significant factor of the evolution of domestic ethnic choreography.

Key words: regional tradition, ethnic choreography, competition and festival movement.

УДК 7.071.1

Юрій Гулянич

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІСТИКИ «DOMENICO- SONATE» БОГДАНА КОТЮКА.

У статті розглядаються твори композитора Богдана Котюка для струнно-ударних інструментів, а також надається характеристика старовинних сонатних форм та докладний розгляд проблематики в плані виконавсько-технологічного розбору сонат.

Ключові слова: композитор, соната, цимбали, творчість.

Починаючи з XVIII ст. викристалізуються особливості сонатної форми. Перші зразки значною мірою експлуатували поліфонічні прийоми викладу. Хоча сам термін соната як визначення для самостійної інструментальної п'єси зараз сприймається стосовно до багаточастинного твору (найчастіше три частини: швидко, повільно, швидко), констатуємо, що ці нормативи уклалися лише в епоху віденських класиків.

Метою статті є визначення стильових засад творчого почерку композитора Богдана Котюка на базі творів для струнно-ударних інструментів (цимбалів, фортепіано).

Твори для струнно-ударних інструментів – цимбалів та фортепіано у творчості Богдана Котюка займають досить вагоме місце. Компонуючи музику для цих інструментів, композитор прокладає ніби місток між цимбалами, які є історично визнаним попередником найпоширенішого музичного інструмента – фортепіано.

© Гулянич Ю., 2014.